

УДК 330.341.1

Данкевич Є.М.*доктор економічних наук
Інституту сільського господарства Полісся
Національної академії аграрних наук України*

ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАНЬ

Вивчено та проаналізовано сучасні тенденції сільськогосподарського виробництва. На прикладі інтегрованих підприємств розглянуто особливості залучення інвестицій в аграрний сектор економіки. Досліджено основні напрями діяльності інвестиційних компаній Житомирської області. Запропоновано пропозиції щодо залучення вітчизняних та іноземних інвестиційних коштів. Обґрунтовано, що перспективною формою залучення інвестицій у сільське господарство є спільна діяльність сільськогосподарських, агросервісних, промислових та інших підприємств у складі інтегрованих формувань.

Ключові слова: інвестиції, міжгалузева інтеграція, ринкова економіка, стратегія, готова продукція, ефективність.

Данкевич Е.М. ПРИОРИТЕТНЫЕ ВЕКТОРЫ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИНТЕГРИРОВАННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ

Изучены и проанализированы современные тенденции сельскохозяйственного производства. На примере интегрированных предприятий рассмотрены особенности привлечения инвестиций в аграрный сектор экономики. Исследованы основные направления деятельности инвестиционных компаний Житомирской области. Разработано предложения по привлечению отечественных и иностранных инвестиционных средств. Обосновано, что перспективной формой привлечения инвестиций в сельское хозяйство является совместная деятельность сельскохозяйственных, сервисных, промышленных и других предприятий в составе интегрированных формирований.

Ключевые слова: инвестиции, межотраслевая интеграция, рыночная экономика, стратегия, готовая продукция, эффективность.

Dankevych Y.M. PRIORITY VECTORS OF INVESTING ACTIVITIES OF INTEGRATED UNITS

The paper studied and analyzed the current trends in agricultural production. The features of the integrated companies to attract investment in the agricultural sector served as an example. We investigated the main activities of investment companies of Zhytomyr region. We offered suggestions for attracting domestic and foreign investment funds. In the article, we proved that promising form of attracting investment in agriculture is a joint activity of agricultural, service, industrial and other enterprises in integrated units.

Keywords: investment, cross-sectoral integration, market economy, strategy, finished products, efficiency.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки стійке та збалансоване економічне зростання у сільському господарстві ґрунтується насамперед на потребі істотного збільшення обсягу інвестицій. Зростання ролі довготермінового кредитування товаровиробників та залучення іноземних інвестицій є визначальними чинниками забезпечення ефективного розвитку галузей аграрного сектору економіки. У період економічної кризи ці питання набувають особливої актуальності. Від їхнього вирішення на сучасному етапі значною мірою залежить відновлення та зростання матеріально-ресурсного потенціалу, підвищення рівня виробництва та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, вирішення всього спектра соціально-економічних проблем.

Бюджетний дефіцит, скорочення цільової підтримки сільськогосподарських товаровиробників, фінансова залежність України від іноземних держав посилюють актуальність вирішення проблеми раціоналізації і підвищення ефективності використання наявних та доступних інвестиційних ресурсів [8]. Наразі прийняття стратегічних інвестиційних рішень у сільському господарстві ґрунтується на прогностичній оцінці динаміки не лише мікро-, а й макроекономічних чинників, які впливають на вартість інвестиційних ресурсів [3]. Провідні позиції серед інвесторів займають інтегровані формування, які налагоджують замкнутий цикл виробництва продукції, мають значний ресурсний потенціал та здійснюють суттєвий вплив на розвиток сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки здійснили такі про-

відні вітчизняні вчені: В.Г. Андрійчук, Н.К. Васильєва, С.А. Володін, М.М. Ільчук, М.Ю. Коденська, М.Х. Корецький, О.М. Кушніренко, Г.М. Підлісецький, М.А. Садиков, Н.М. Сіренко, О.В. Скидан, С.О. Тивончук, І.В. Федуллова та ін. Науковцями проведено аналіз залучення інвестицій в аграрний сектор, їх вплив на конкурентоспроможність продукції та ефективність господарської діяльності. Однак багато проблем залишаються невирішеними та потребують подальшого вивчення.

Метою статті є визначення пріоритетних напрямів залучення інвестицій інтегрованими формуваннями в аграрний сектор економіки.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки аграрний сектор України потребує суттєвих інвестицій для виходу на передовий рівень технологій та якості продукції [1; 5]. За даними Державної служби статистики України, обсяг прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у 1997–2003 рр., становив лише 206 млн. дол. США. Штучне подрібнення земельних масивів і реструктуризація підприємств виявилися основними факторами незацікавленості інвесторів в аграрній галузі України у 90-ті роки. Натомість стабілізація економічних і фінансових умов діяльності галузі сприяла збільшенню капіталовкладень – до 834 млн. дол. США у 2004–2012 рр. [4].

Протягом 2012–2014 рр. спостерігається збільшення обсягу інвестицій в основні засоби підприємств, що можна сприймати як оцінку зацікавленості внутрішніх інвесторів. Посилюється інтерес інвесторів, зокрема іноземних, і до Житомирської області. У 2014 р. у сільському господарстві регіону кількість інвестиційно-активних підприємств збільшилася до 155, з яких 17 використовують прямий

іноземний капітал і мають домовленості про співпрацю з іноземними інтегрованими формуваннями. Завдяки цьому, на 40% збільшено закупівлю сільськогосподарської техніки [6]. Відчутний вплив на залучення інвестиційних коштів мали і трансформаційні процеси, які відбувалися у сфері оренди земельних масивів.

На території Житомирської області проводять інвестиційну діяльність інтегровані формування, які працюють із вітчизняним і зарубіжним капіталом [9]. У них в оренді сконцентровано майже 55% орної землі, на якій виробляється біля 70% валової продукції галузі рослинництва [2]. Серед них – ТОВ «А.Т.К.», яке орендує землі у Любарському, Чуднівському, Романівському та Бердичівському районах Житомирської області на площі понад 20 тис. га. Це агропромислове формування інвестувало значну суму коштів у будівництво елеваторів для зберігання зерна, насінноочисного заводу, сучасних складських приміщень для зберігання плодоовочевої продукції. ТОВ «А.Т.К.» першим в Україні освоїв прогресивні технології зберігання продукції у поліетиленових мішках «big-bags» (табл. 1).

Вагомі позиції серед інвесторів Житомирської області займає агрофірма «Світанок», яка орендує понад 22 тис. га сільськогосподарських земель. Нею вкладено інвестиційні кошти у будівництво сучасного зерноелеватора у Ружинському районі Житомирської області. Більше 30 тис. га сільськогосподарських угідь в Андрушівському, Попільнянському, Ружинському та Брусилівському районах Житомирської області орендує ПАТ «ТАКО». На площі 11 тис. га використовують інвестиційні ресурси у ТОВ «УКР АГРО РТ», на 7 тис. га – у «Укрзернопром», більше як на 6 тис. га – у ТОВ СП «Нібулон» [7]. Достатнє інвестиційне забезпечення товаровиробників, що входять до складу інтегрованого формування, дозволяє їм модернізувати обладнання та залучати кваліфікованих фахівців.

У тваринництві досліджуваного регіону залучено інвестиційні ресурси у модернізацію приміщень й перехід до виробництва тваринницької продукції на промисловій основі, придбання й встановлення сучасних доїльних залів і молокопроводів. Інтегровані формування ПАФ «Єрчики», ПСП «Україна», ТОВ «Сігнет-Центр» Попільнянського, ПП «Галекс-Агро» Новоград-Волинського, СВК «Ружинський», ФГ «Україна», ФГ ім. Мічуріна Ружинського районів спрямовують значні кошти в інфраструктурне забезпечення та переобладнання тваринницьких комплексів.

Нарощують свої потужності також новозбудовані та реконструйовані інтегровані тваринницькі комплекси: ТОВ «Долинівське» Брусилівського, ТОВ «Аларіт-Трейд» Андрушівського, ПП «Галекс Агро» Новоград-Волинського районів. На кожному із цих підприємств утримується понад 500 голів дійного стада з продуктивністю більше 7 тис. кг молока. У ТОВ «Мирославель-Агро» та ТОВ «Агро Вест груп» Баранівського району введено в дію виробничі потужності на 500 і 1200 корів.

Протягом 2012–2014 рр. активізувався процес нарощування обсягів виробництва м'яса у свинарських господарствах. У 2012 р. значно наростили свої потужності ФГ «Дубовий гай» Овруцького, ТОВ «Еліта Агро М» Малинського, ТОВ «Агро-Люкс» Коростенського районів. Комплектують відгодівельний контингент свинопоголів'я підприємства ТОВ «Еталон Агро» Андрушівського та ФГ «Василівське» Житомирського районів.

На Поліссі розпочато інвестиційні проекти щодо створення багаторічних ягідних насаджень – у ТОВ «БЕТЕК» Новоград-Волинського, ТОВ «Українська ягода» Бердичівського та ТОВ «Укртранссервісгруп» Попільнянського районів. ТОВ «БЕТЕК» Новоград-Волинського району має 154,2 га ягідних насаджень вітчизняної та іноземної селекції, з яких 18,2 га – малини та 136 га – чорниці щиткової. Станом на

Таблиця 1

Інвестиційна діяльність інтегрованих формувань Житомирської області

Підприємство-інвестор	Район діяльності	Виробничий напрям	Інвестиційні проекти
ТОВ СП «Нібулон»	Ружинський, Чуднівський, Житомирський	Рослинництво, тваринництво, переробка, зберігання та реалізація продукції	Будівництво елеваторів, налагодження переробки продукції, розвиток логістичної інфраструктури
ТОВ «А.Т.К.»	Любарський, Чуднівський, Романівський	Рослинництво, зберігання та реалізація продукції	Будівництво насінневих заводів, започаткування технологій зберігання зерна у «big bags»
ПСП АФ «Світанок»	Ружинський, Андрушівський, Бердичівський	Рослинництво, переробка, зберігання та реалізація продукції	Будівництво сучасних елеваторів та насінневих заводів
ПАТ «ТАКО»	Ружинський, Андрушівський, Попільнянський, Брусилівський	Рослинництво	Налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури
ЗАТ ПЗ «Агро-Регіон»	Любарський, Червоноармійський, Чуднівський	Рослинництво	Будівництво елеваторів, налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури
ТОВ «Лендком»	Коростишівський, Смільчинський, Коростенський, Радомишльський	Рослинництво	Розвиток соціальної інфраструктури
ТОВ «ВВ Агро»	Коростишівський, Володарсько-Волинський, Малинський, Радомишльський	Рослинництво, тваринництво, переробка, зберігання та реалізація продукції	Налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури
ПрАТ «Райз-Максимко»	Чуднівський	Рослинництво, переробка, зберігання та реалізація продукції	Відродження галузі тваринництва, налагодження переробки продукції, розвиток соціальної інфраструктури

Джерело: власні дослідження

Таблиця 2

**Інвестиційні компанії із залученням іноземного капіталу,
діючі на сільських територіях Житомирської області**

Суб'єкт інвестування	Інвестор
ТОВ «Агро Андрушівка», Андрушівський район	Вольфрам Ройхер, ТОВ «АУСА», Австрія
ПП «Кароля», Бердичівський район	Бонелло Хенріх, Клаасен, Ервін-Герхард, Німеччина
ТОВ «Кольза», ТОВ «Бальзак», Бердичівський район	Жан Рош, Франція
с. Врублівка, с. Гордіївка, Романівський район	Ганро Гійом, Гарньо Флоріан, ТОВ «Єлисейські поля», Франція
с. Троща, Чуднівський район	Мішель Терещенко, ТОВ «Аграрний фонд Терещенка», Франція
Романівський, Баранівський, Смільчинський райони	Крістіан Фреде Йоргенсен, ТОВ «Лотуре-Агро», Данія
ТОВ СП «Спіка», Андрушівський район	ЗАТ «Апріорі Інвест», Російська Федерація
ТОВ «Велике Поле», Овруцький район	Російська Федерація
ТОВ «УкрАгроРТ», Андрушівський, Черняхівський, Брусилівський райони	Роан Палерут, Тейно Тірс, «Експерт Інвест ОУ», Естонія, Норвегія
Попільнянський район	Банк «Галуа-інвест», Кіпр
Черняхівський район	ДП «ДанМілк», Данія

Джерело: власні дослідження

2014 р. у ТОВ «БЕТЕК» зібрано 107 т малини та 265 т чорниці щиткової. ТОВ «Українська ягода» Бердичівського району має 11 га малини, 4 га суниці, 7,5 га лохини та 20 га смородини.

На сільських територіях Житомирської області функціонує 17 інвестиційних компаній із залученням іноземного капіталу (табл. 2). Інвестори акцентують на винятковій привабливості поліських територій для вкладання інвестиційних ресурсів у розвиток м'ясного скотарства. Резерви природних кормових угідь, наявність земельно-майнових комплексів і земельних ділянок дозволяють на Поліссі Житомирщини реалізувати щонайменше 15 інвестиційних проектів із виробництва яловичини. За загального обсягу інвестиційного ресурсу 6 млн. дол. США можна щороку виробляти понад 100 тис. т яловичини й отримувати прибутки, починаючи з 2-го року реалізації проекту, – від 300 тис. до 1 млн. дол. США до 5-го року.

Незважаючи на активізацію інвестиційних процесів на сільських територіях Житомирської області, актуальною проблемою залишається перевищення попиту на інвестиційні ресурси порівняно з пропозицією. За результатами досліджень, а також на основі узагальнень запитів потенційних об'єктів інвестування нами сформовано перелік інвестиційних пропозицій на сільських територіях (рис. 1).

Пріоритетними напрямками інвестування для зони Полісся визначено: м'ясне та молочне скотарство, картоплярство, овочівництво, вирощування зернових культур, льонарство, органічне землеробство, будівництво зерноелеваторів, сховищ для картоплі та овочів, розвиток агроекотуризму. Перспективною формою залучення інвестицій у сільське

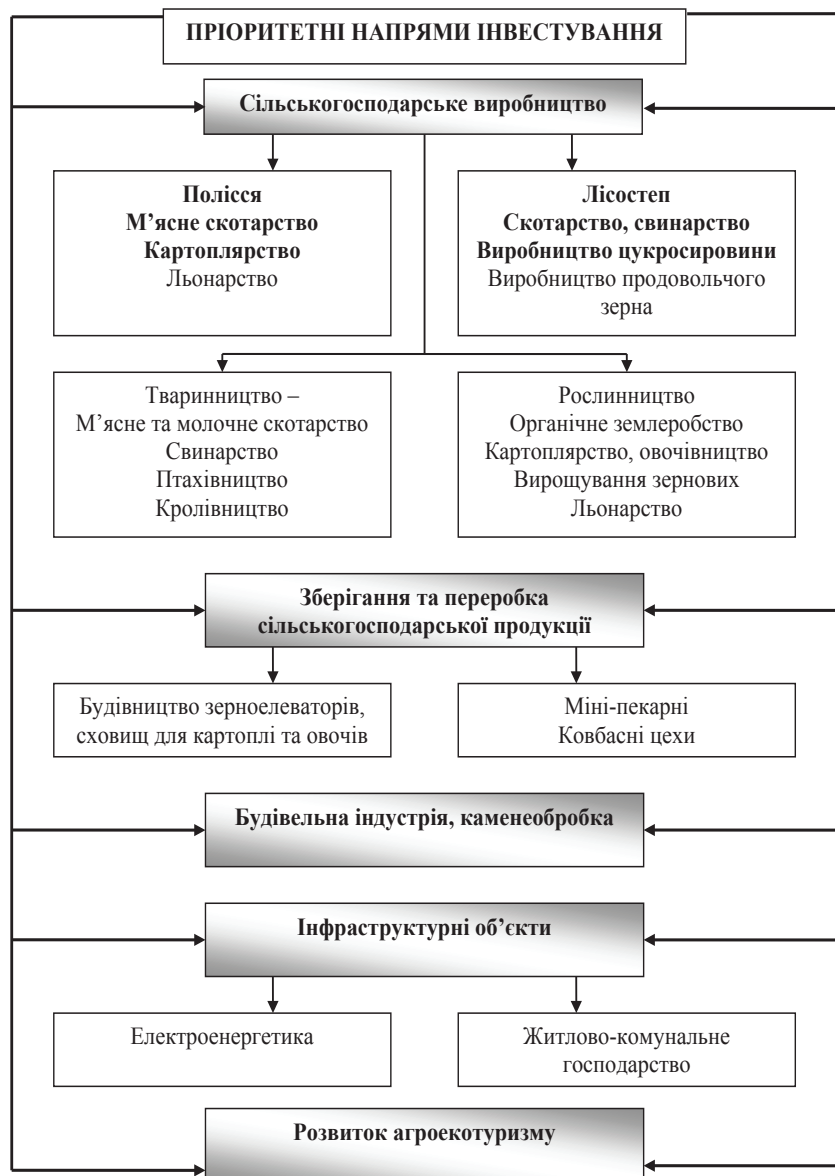

Рис. 1. Пріоритетні напрями залучення інвестицій на сільських територіях Житомирської області

Джерело: власні дослідження

господарство є спільна діяльність сільськогосподарських, агросервісних, промислових та інших підприємств у складі інтегрованих формувань [10].

Ефективне ведення господарської діяльності в аграрному секторі економіки та залучення інвестицій можливе лише за рахунок створення сприятливого інвестиційного клімату та відповідної державної підтримки товаровиробників. До головних причин, які стримують надходження вітчизняних та іноземних інвестицій, слід віднести низький рівень роботи економічних служб, відсутність інвестиційної концепції стратегії економічного розвитку регіону, розбалансування галузевих пропорцій в аграрному секторі економіки, відсутність логістичних систем переміщення товару за технологічним ланцюгом.

Висновки. У інтегрованих підприємствах створена система формування стійких конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності на основі комплексу інвестицій у виробничу сферу. Такий підхід дає змогу поєднати ефективність інноваційної господарської діяльності сільськогосподарських підприємств і стимулює працівників в отриманні нових знань та компетенції, а отже, слугує у досягненні стратегічних цілей підприємства.

Найбільш широко інвестиції залучаються у галузь рослинництва, що пов'язано зі значним експортом зернових та олійних культур. Основними напрямками залучення інвестицій є: впровадження інноваційних проектів з використання новітніх енергозберігаючих біотехнологій, органічних і мінеральних макро- та мікродобрив, сучасних препаратів по інтегрованому захисту рослин, високоврожайних сортів сільськогосподарських культур.

Залишається проблемним питання інвестування галузі тваринництва, що стримує розвиток міжга-

лузевої інтеграції в аграрному секторі економіки нашої держави. Саме такий напрям інвестування дав би поштовх для впровадження у галузі сучасних інноваційних проектів, відродження економіки сільських територій, створення належної інфраструктури на селі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?tid>.
2. Житомирщина. Інвестиційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zt-invest.org/index.php?option=com_content&view.
3. Інвестиційний клімат в Україні // Інформаційний портал про особисті інвестиції і фінансах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://investfunds>.
4. Крупнейшие холдинги в растениеводстве Украины 2012. Дослідження УКАБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agribusiness.kiev>.
5. Ліга: Закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.
6. Месель-Веселяк В.Я. Форми господарювання в сільському господарстві України (результати, проблеми, вирішення) / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 13.
7. Осипенко М. «Нібулон»: надійний виробник, зернотрейдер, інвестор / М. Осипенко // Європацентр. – 2007. – № 4(15) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.europa-centre.com.ua/publics/2007\(15\)](http://www.europa-centre.com.ua/publics/2007(15)).
8. Основи аграрного підприємництва / за ред. М.Й. Маліка. – К. : Інститут аграрної економіки, 2000. – 582 с.
9. Програма залучення інвестицій в економіку Житомирської області на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zhitomir-region.gov.ua/article.php?cil_prog.
10. Промінвестбанк открыл агрохолдингу Harv East кредитную линию на 200 млн. грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrprod.kiev>.